

Sygn. akt III AUa 424/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Barbara Mazur
Protokolant:	stażysta Emilia Romanik

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2012 r. w Gdańsku

sprawy R. Ł.

przeciwko

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

z dnia 23 stycznia 2012 r., sygn. akt VIII U 1912/11

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 424/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 sierpnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił R. Ł. prawa do emerytury pomostowej z uwagi na nieudowodnienie 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 13 lat, 7 miesięcy i 12 dni. Organ rentowy podał, że nie uznał okresów zatrudnienia od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. oraz od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. za pośrednictwem Morskiej Agencji Gdynia, jako pracy w szczególnych warunkach, ponieważ podmiot ten nie jest uprawniony do wystawiania zaświadczeń o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy pomostowej, ani nie był płatnikiem składek, ponieważ nie był pracodawcą, a jedynie jednostką pośredniczącą w zawieraniu kontraktów z armatorami zagranicznymi.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł R. Ł. wskazując, że wykonywana przez niego w spornych okresach praca na statkach zaliczana jest do prac w warunkach szczególnych i bez znaczenia jest okoliczność, czy Morska Agencja

Gdynia była pracodawcą. Ubezpieczony podkreślił również, że w spornych okresach opłacane były za niego składki na ubezpieczenia społeczne.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powołując się na argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 23 stycznia 2012 r. w sprawie VIII U 1912/11 Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku:

1. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 30 sierpnia 2011 r. i ustalił R. Ł. prawo do emerytury pomostowej, poczynając od dnia 02 sierpnia 2011 r.;
2. stwierdził, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

R. Ł. urodził się dnia (...)a więc ukończył już 60 lat, a nadto na dzień 01 stycznia 1999 r. udowodnił wymagany okres składkowy i nieskładkowy oraz udokumentował rozwiązanie stosunku pracy.

Nadto, ubezpieczony wykazał 13 lat, 7 miesięcy i 12 dni okresów pracy w warunkach szczególnych.

Dnia 02 sierpnia 2011 r. ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę pomostową.

Z uwagi na powyższe, zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 30 sierpnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił R. Ł. prawa do emerytury pomostowej. Organ rentowy nie uznał okresów: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. oraz od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. za pośrednictwem Morskiej Agencji Gdynia, jako pracy w szczególnych warunkach, ponieważ podmiot ten nie jest uprawniony do wystawiania zaświadczeń o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy pomostowej, ani nie był płatnikiem składek, toteż nie był pracodawcą, a jedynie jednostką pośredniczącą w zawieraniu kontraktów z armatorami zagranicznymi.

W spornym okresie ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku motorzysty za pośrednictwem Morskiej Agencji w Gdyni u armatorów zagranicznych w systemie kontraktowym od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. na statku (...)oraz od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. na statku (...).

W powyższych okresach Morska Agencja Gdynia uiszczala na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki na ubezpieczenia społeczne na konto zbiorcze marynarzy oraz na Fundusz Pracy.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny w niniejszej sprawie był niesporny. Dokonując ustaleń Sąd ten wziął pod uwagę dowody z dokumentów wymienione w powyższych ustaleniach stanu faktycznego, w tym w szczególności akta ubezpieczeniowe ZUS. Stwierdził, że żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, w związku z czym nie było podstaw, aby odmówić im mocy dowodowej.

W ocenie Sądu I instancji odwołanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie. Sąd ten zważył, że istota sporu w sprawie sprowadza się do ustalenia, czy R. Ł. spełnia warunki do przyznania emerytury pomostowej w trybie art. 4 w zw. z art. 46 ustawy o emeryturach pomostowych z dnia 19 grudnia 2008 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), a w szczególności, czy udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W związku z powyższym, w niniejszej sprawie ustalenia wymagało, czy okres pracy ubezpieczonego od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. oraz od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. za pośrednictwem Morskiej Agencji w Gdyni u armatora zagranicznego może zostać uznany za pracę w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S., wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 01 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S.;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Zgodnie z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Na potwierdzenie wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresach: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. oraz od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. ubezpieczony przedstawił zaświadczenie wydane przez Morską Agencję Gdynia. Organ rentowy nie kwestionował faktu wykonywania przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych ale podnosił, że podmiot pośredniczący nie jest pracodawcą, wobec czego wydany przez niego dokument nie może być podstawą uznania pracy ubezpieczonego u armatorów zagranicznych jako wykonywanej w warunkach szczególnych.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie I PK 194/08 wskazał, że wydanie przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie rodzi żadnych skutków materialnoprawnych. Zaświadczenie to jest jedynie dokumentem prywatnym zgodnie z art. 245 k.p.c., wydawanym dla celów dowodowych (przede wszystkim dla celów wykazania przed organem rentowym, że pracownik nabył uprawnienia związane z pracą w szczególnych warunkach), na okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu sądowym, jak i w postępowaniu przed organem rentowym.

Sąd Okręgowy zważył, że w niniejszej sprawie konieczna była analiza kwestii możliwości uwzględnienia spornych okresów zatrudnienia: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. oraz od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. do stażu pracy w szczególnych warunkach, bowiem obowiązujące przed dniem 01 stycznia 1990 r. przepisy prawne regulujące kwestię podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych nie przewidywały możliwości korzystania przez pracowników polskich zatrudnionych za granicą z uprawnień w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin i w związku z tym nie było możliwości zaliczenia okresów pracy u pracodawców zagranicznych przypadających przed dniem 01 stycznia 1990 roku.

Dopiero przepisy ustaw z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. Nr 75, poz. 446 ze zm.), a następnie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 ze zm.) ustaliły, iż okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą jest traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne oraz na Fundusz Pracy. Tryb dokonywania wpłat na Fundusz Pracy został uregulowany rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 01 marca 1990 r. w sprawie dokonywania wpłat na Fundusz Pracy z tytułu zatrudnienia za granicą oraz tryb uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne.

Zgodnie z treścią art. 6 ust 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. do okresów składkowych zalicza się okresy ubezpieczenia. Stosownie do treści art. 6 ust. 2 pkt d cytowanej ustawy za okresy składkowe uznaje się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą - u pracodawców zagranicznych, jeżeli w okresie pracy za granicą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce. Okresy te więc stanowią równorzędne okresy ubezpieczenia - okresy składkowe i brak jakichkolwiek podstaw do ich pomijania przy ustalaniu uprawnień do świadczenia emerytalnego, czy rentowego.

W świetle powyższego, brak jakichkolwiek podstaw do różnicowania sytuacji prawnej ubezpieczonych ze względu na miejsce świadczenia przez nich pracy, w szczególności biorąc pod uwagę tożsamy wymóg uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia za granicą. Powyższe także zostało jednoznacznie przesądzone w wielu orzeczeniach Sądu Najwyższego, a wyrażone w nich stanowisko Sąd I instancji w niniejszej sprawie w pełni podzielił (por. m. in. wyrok S.N. z dnia 05 marca 2003 r. w sprawie II UK 196/02, publik. w OSNP 2004/8/144; uchwałę składu siedmiu sędziów S.N. z dnia 13 lutego 2002 r. w sprawie III ZP 30/01, publik. w OSNAPIUS 2002 nr 10, poz. 243).

W powyższych orzeczeniach wyraźnie wskazano, iż do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w stanowiących załącznik do rozporządzenia wykazach, jeżeli okresy te uznawane są za okresy składkowe w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 lub art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. Okresy wykonywania za granicą pracy w szczególnych warunkach nie są uwzględniane tylko wówczas, gdy wymienione przepisy nie dają podstawy do uznania tych okresów za okresy składkowe.

Jednakże Sąd Okręgowy na względzie miał również treść wyroku z dnia 06 kwietnia 2007 r. w sprawie II UK 185/06, w której Sąd Najwyższy podał, że dla uznania okresu zatrudnienia wykonywanego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. za okres składkowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 2 i art. 6 ust. 2 tej ustawy, nie jest wymagane wykazanie przez osobę ubiegającą się o emeryturę lub rentę opłacania przez pracodawcę składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne.

W związku z powyższym, Sąd I instancji uznał, że we wszystkich spornych okresach: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. oraz od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. ubezpieczony, będąc zatrudnionym za pośrednictwem Morskiej Agencji Gdynia u armatora zagranicznego, wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

Mając powyższe na względzie, Sąd ten przyjął, iż wnioskodawca udowodnił okoliczność sporną w postaci przepracowania wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych, wobec czego na mocy art. 477 (14) § 2 k.p.c. w zw. z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. w związku z przywołanymi wyżej przepisami orzekł, jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Sąd Okręgowy zważył, że w orzecznictwie sądowym można odnaleźć wiele przykładów nieprawidłowego działania organu rentowego, za które organ ten „ponosi odpowiedzialność” i - w razie opóźnienia z tego powodu ustalenia prawa do świadczenia lub jego wypłaty - zobligowany jest do wypłaty należnych odsetek. Sąd ten podniósł, iż także błędna interpretacja przepisów - jak w niniejszej sprawie - mieści się w definicji nieprawidłowego działania organu rentowego, zaś konsekwencje takiego działania nie mogą obarczać ubezpieczonych.

Wywodził dalej, że błąd organu rentowego rozumiany jest w judykaturze bardzo szeroko (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1995 r. w sprawie II UZP 28/94, publik. OSNAPiUS 1995 nr 19, poz. 242). Oznacza on „każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania samego organu rentowego czy też rezultatem niewłaściwych działań pracodawców albo wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów”, w tym także naruszenia prawa wskutek niewłaściwej wykładni obowiązujących przepisów (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1997 r. w sprawie III ZP 40/97, publik. OSNAPiUS 1998 nr 14, poz. 429).

Biorąc pod uwagę okoliczności zaistniałe w sprawie, w tym w szczególności okoliczność, że stan faktyczny był niesporny, Sąd I instancji orzekł, jak w pkt II sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie:

1) prawa materialnego, a w szczególności:

- art. 2, art. 49 w związku z art. 50 i art. 51 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 353 ze zm.), a zwłaszcza przyjęcie, iż wnioskodawca spełnia wymogi ustawowe uzasadniające ustalenie mu prawa do emerytury pomostowej,

- naruszenie art. 118 ust. 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) poprzez uznanie, iż organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji,

2) naruszenie prawa procesowego, a w szczególności - art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy skutkujące niewłaściwą oceną stanu faktycznego.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowań: administracyjnego i sądowego pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie, przytoczył treść przepisu art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych oraz wskazał, że w jego ocenie ubezpieczony nie spełnia przesłanek uzasadniających przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 w związku z art. 50 i 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zdaniem tego organu nie został spełniony wymóg posiadania 15 lat pracy w szczególnych warunkach na podstawie art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Wskazał, że do 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych można zaliczyć przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy pracy marynarza u obcych armatorów (wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy) jedynie wówczas, gdy do pracy za granicą delegował go polski lub zarejestrowany w Polsce pracodawca, który za ten okres wpłacił na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę na ubezpieczenie społeczne marynarza. Brak jest zatem możliwości zaliczenia do okresów pracy w warunkach szczególnych uprawniających do emerytury pomostowej - przypadających przed dniem 01 stycznia 2009 r. okresów pracy polskiego marynarza u armatora zagranicznego, do której został skierowany przez Morską Agencję w Gdyni, nie będącą jego pracodawcą.

Apelujący wywodził dalej, że jeśli marynarz nie był związany stosunkiem pracy z podmiotem kierującym go do pracy za granicą, podmiotu tego nie można uznać zarówno za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i za podmiot uprawniony do wydawania zaświadczeń na podstawie art. 51 tejże ustawy. Nie można również uznać marynarza zatrudnionego u armatora zagranicznego za pracownika w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy pomostowej. W ocenie organu rentowego skoro brak jest podstaw do zaliczenia w/w okresu pracy marynarza do 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, wymaganego do przyznania emerytury pomostowej - nie podlega on przepisom ustawy o emeryturach pomostowych z dnia 19 grudnia 2008 r.

Wobec powyższego organ ten nie podzielił stanowiska Sądu I instancji w zakresie pkt II tegoż wyroku. Podkreślił, iż jest organem wykonawczym, do którego obowiązków należy stosowanie obowiązujących przepisów prawa, zaś ten Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na orzecznictwie sądowym. Ponadto apelujący wskazał, iż zgodnie z treścią art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych za okresy przypadające przed dniem 01 stycznia 2009 r. płatnik składek jest zobowiązany do wystawienia zaświadczeń o okresach pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 lub 3 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 i 2 do ustawy pomostowej. Wnioskodawca składając wniosek o emeryturę pomostową, nie przedłożył wymaganego przepisami ustawy o emeryturach pomostowych zaświadczenia, potwierdzającego pracę w szczególnych warunkach przez płatnika składek. Morskiej Agencji w Gdyni, nie będącej zaś pracodawcą wnioskodawcy, nie można uznać zarówno za płatnika składek w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Biorąc pod uwagę powyższe, zdaniem organu rentowego nie można stwierdzić jego odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w niniejszej sprawie, ponieważ wydając decyzję odmawiającą prawa do emerytury pomostowej nie naruszył brzmienia przepisów art. 51 oraz art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

W konkluzji apelacji organ ten wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchyleniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

W apelacji organ ten podniósł zarzut naruszenia prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy i uznanie, że przeprowadzone w sprawie dowody dają podstawy do przyjęcia, że wnioskodawca posiada na dzień wejścia w życie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656 ze zm., nazywanej dalej ustawą o emeryturach pomostowych) wymagany okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

W ocenie Sądu II instancji wyrok Sądu Okręgowego nie narusza prawa, choć nie wszystkie oceny i wnioski tego Sądu są prawidłowe, co zostanie wykazane w dalszej części uzasadnienia.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentrował się na kwestii spełniania przez R. Ł. warunków ustalenia mu prawa do emerytury pomostowej, a w szczególności przesłanki posiadania na dzień wejścia ustawy o emeryturach pomostowych w życie, tj. na dzień 01 stycznia 2009 r. co najmniej 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, wynikającej z art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Dla oceny tej przesłanki kluczową jest odpowiedź na pytanie, czy praca wykonywana przez ubezpieczonego w okresach zatrudnienia u armatorów zagranicznych za pośrednictwem Morskiej Agencji w Gdyni: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. i od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. na stanowisku motorzysty podlega zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

W świetle treści przepisu art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych nie ulega wątpliwości, że przesłankę tą analizować należy przez pryzmat przepisów art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyrok S.N. z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie II UK 164/11, publik. LEX nr 1171289).

W przedmiotowej sprawie organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy, przypadające przed dniem 01 stycznia 1999 r., okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych w łącznym wymiarze 13 lat, 7 miesięcy i 12 dni (zaskarżona decyzja k. 17 akt sprawy).

Tym samym dla spełnienia wymogu posiadania co najmniej 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze wnioskodawca musi wykazać dalsze okresy wykonywania takiej pracy w wymiarze co najmniej 1 roku, 4 miesięcy i 18 dni.

Sąd Apelacyjny zauważył, że w aktach organu rentowego znajduje się zaświadczenie o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach wydane przez Morską Agencję Gdynia (k. 7 akt ZUS dot. kap. pocz.), w którym powołując się m.in. na poz. 4 działu VIII, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz wykaz stanowiący załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej stwierdzono, że R. Ł., zatrudniony za pośrednictwem tej agencji u armatorów zagranicznych w następujących okresach: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. na m/v (...) - w charakterze motorzysty i od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. na w/v (...) - motorzystą stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę jako członek załóg w/w statków na w/w stanowiskach.

Pokreślenia wymaga, że zaświadczenie o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to zaświadczenie nie jest organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast zaświadczenie o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w postępowaniu sądowym traktować należy, jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyrok S.N. z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie I UK 24/09, publik. LEX nr 518067).

Tym samym treść zaświadczenia o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze podlega weryfikacji zarówno w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym, jak i w toku postępowania sądowego przed sądami ubezpieczeń społecznych.

Organ rentowy zakwestionował zaświadczenie o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach wydane przez Morską Agencję Gdynia wskazując, że agencji tej nie można uznać za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 tej ustawy (zaskarżona decyzja k. 17 akt em. ZUS).

Sąd II instancji stanął na stanowisku zgodnie, z którym do okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymaganego przez § 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych do ustalenia prawa do emerytury pomostowej wlicza się, przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r., okresy wykonywania za granicą pracy w szczególnych warunkach u pracodawcy zagranicznego, jeżeli okresy te zostały uznane za składkowe z mocy art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., nazywanej dalej ustawą (por. uzasadnienie wyroku S.N. z dnia 05 listopada 2009 roku w sprawie II UK 108/09, publik. LEX nr 577840).

Poczynając od dnia 01 stycznia 1985 r. obowiązywała uchwała Nr 123 Rady Ministrów z dnia 03 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych (M.P. z 1984 r. Nr 23, poz. 157 ze zm., dalej uchwała w sprawie zasad podejmowania pracy).

Uchwała w sprawie zasad podejmowania pracy razem z zarządzeniem Ministra Finansów z 27 grudnia 1984 r. w sprawie zasad ustalania wysokości i trybu przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie

obecnej na rzecz jednostki kierującej oraz sposobu wykorzystania tych wpłat (M. P. Nr 30, poz. 208 ze zm., dalej zarządzenie), uzupełniając się wzajemnie, tworzyły spójną regulację, z której wypływał obowiązek uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia obywateli polskich skierowanych do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych.

Stosownie do treści § 6 ust. 2 uchwały w sprawie zasad podejmowania pracy, w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 listopada 1985 r., jednostka kierująca obywatela polskiego do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego obowiązana była przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w celu refundacji kosztów świadczeń z ubezpieczenia społecznego miesięcznie kwotę w złotych, odpowiadającą 28 % średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym.

W myśl zaś art. 26 pkt 2, obowiązującej od dnia 31 grudnia 1989 r., ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. z 1989 r. Nr 75, poz. 446 ze zm., nazywanej dalej ustawą o zatrudnieniu) zatrudnieniu obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych jest realizowane na podstawie umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych.

Przepis art. 29 pkt 1 ustawy o zatrudnieniu stanowił, że jednostka kierująca, realizująca zatrudnienie na podstawie umów, o których mowa w art. 26 pkt 2, jest obowiązana przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę na ubezpieczenie społeczne za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą, wymierzoną od przeciętnego wynagrodzenia w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce.

Z zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach z Morskiej Agencji Gdynia z dnia 17 września 1998 r. (k. 7 akt US dot. kap. pocz.) wynika jednoznacznie, że agencja ta, jako upoważniona jednostka kierująca obywateli polskich do pracy za granicą, uiszczala na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki na ubezpieczenie społeczne i wpłaty na fundusz pracy na zasadach i w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Tym samym zasadne jest przyjęcie, że w okresach zatrudnienia ubezpieczonego za granicą u pracodawców zagranicznych: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. i od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. Morska Agencja w Gdyni, jako jednostka kierująca opłacała składki na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w wysokości wskazanej, kolejno: w treści § 6 ust. 2 uchwały w sprawie zasad podejmowania pracy w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 listopada 1985 r., a następnie w treści art. 29 pkt 1 ustawy o zatrudnieniu.

W związku z powyższym prawidłowo Sąd I instancji uznał, że sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonego za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem Morskiej Agencji w Gdyni stanowią okresy składkowe, za które były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce.

Nietrafnie natomiast Sąd ten zakwalifikował sporne okresy zatrudnienia jako składkowe okresy ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy o emeryturach i rentach, ponieważ nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony był kierowany do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych przez upoważnioną jednostkę kierującą – Morską Agencję w Gdyni, a zatem okresy te podlegały zakwalifikowaniu jako okresy składkowe na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny dostrzegł w tym miejscu wewnętrzną niespójność w stanowisku organu rentowego, który z jednej strony kwestionował uznanie okresów zatrudnienia ubezpieczonego za granicą: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. i od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. za równorzędne z okresami zatrudnienia w Polsce pod względem możliwości korzystania z uprawnień przewidzianych w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych, a z drugiej strony, jak wynika z treści karty przebiegu zatrudnienia (k. 16 akt em. ZUS) zaliczył te okresy do składkowych. Wobec powyższego zaznaczyć wyraźnie należało, że przepisy ustawy o emeryturach pomostowych nie zawierają wymogu, aby praca w szczególnych warunkach była wykonywana przez ubezpieczonych w Polsce.

Przepis art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że przez użyte w tej ustawie określenie płatnik składek rozumieć należy pracodawcę, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o

systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm., nazywanej dalej ustawą systemową), oraz ubezpieczonego, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. d ustawy systemowej.

Zgodnie z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej pracodawcą jest – w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca Zakład.

Nie ulega wątpliwości, że Morska Agencja w Gdyni była w spornych okresach zatrudnienia R. Ł. jednostką organizacyjną, która pozostawała z ubezpieczonym w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie go ubezpieczeniami społecznymi, a zatem jest pracodawcą w rozumieniu art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej, a co za tym idzie, wbrew stanowisku organu rentowego, posiada status prawnego płatnika składek w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. W konsekwencji Morską Agencję w Gdyni uznać należy za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Ubezpieczony wykonywał w spornych okresach pracę na stanowisku motorzysty na statku morskim w żegludzie międzynarodowej (zaświadczenie k. 7 akt ZUS dot. kap. pocz.), a zatem świadczył pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w poz. 23 „Prace na statkach żeglugi morskiej” wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, a zatem pracę tą uznać należy za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

Po doliczeniu do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze spornych okresów zatrudnienia wnioskodawcy u pracodawców zagranicznych: od dnia 12 maja 1988 r. do dnia 18 lutego 1989 r. (9 miesięcy i 8 dni) i od dnia 01 lipca 1989 r. do dnia 10 kwietnia 1990 r. (9 miesięcy i 10 dni), przy uwzględnieniu okresów zaliczonych przez organ rentowy (13 lat, 7 miesięcy i 12 dni), łączny okres pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, na dzień 01 stycznia 2009 r. wynosi 15 lat i 2 miesiące.

Ponieważ dla ustalenia R. Ł. prawa do emerytury pomostowej nieodzowne jest spełnienie przez niego, wynikającej z treści art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, przesłanki posiadania okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wynoszącego co najmniej 15 lat na dzień wejścia tej ustawy w życie, a zatem wobec wykazania przez wnioskodawcę posiadania na dzień 01 stycznia 2009 r. okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego łącznie 15 lat i 2 miesiące brak jest materialno-prawnych podstaw do odmowy przyznania mu tego świadczenia.

W związku z powyższym za niezasadny uznać należy zarzut naruszenia prawa materialnego, a w szczególności art. 2 i art. 49 w zw. z art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Z treści art. 118 ust. 1 a zd. 1 ustawy emerytalnej wynika, że w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego (jak w niniejszej sprawie), dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego uważa się za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji wtedy, gdy organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd II instancji podzielił stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 07 kwietnia 2010 r. w sprawie I UK 345/09, publik. LEX nr 987574, zgodnie z którym organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem, a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu

terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy systemowej w związku z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy emerytalnej).

Ponieważ w niniejszej sprawie organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni przepisów prawa materialnego, a w szczególności przepisu art. 2 pkt 2 w zw. z art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, uznając w konsekwencji, że zaświadczenie z Morskiej Agencji Gdynia (k. 7 akt ZUS dot. kapitału początkowego) nie jest miarodajne dla ustalenia okresów wykonywania przez R. Ł.pracy w szczególnych warunkach, a zatem nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie prawa wnioskodawcy do emerytury pomostowej - posiadania wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze na dzień 01 stycznia 2009 r. - jest okolicznością, za którą organ ten ponosi odpowiedzialność.

Stąd nie zachodzą materialno-prawne podstawy z art. 118 ust. 1 a zd. 1 ustawy emerytalnej, do przyjęcia za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie prawa wnioskodawcy do emerytury pomostowej, dnia wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego.

Tym samym, wynikający z treści apelacji (k. 25-27 akt sprawy) zarzut naruszenia prawa materialnego, a w szczególności art. 118 ust. 1 a ustawy emerytalnej również uznać należało za niezasadny.

Stosownie do treści art. 385 k.p.c. sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.